

Οι πόλεις θυμούνται

Αθήνα, Θεσσαλονίκη, Κωνσταντινούπολη
και Βελιγράδι αφηγούνται τις δικές τους ιστορίες
μέσα από μια έκθεση και ένα βιβλίο

Της **Δήμτρας Μυρίλλα** | dmyrilla@6meres.gr

Σ' αυτή τη γωνιά του δρόμου κάποιος ερωτεύτηκε για πρώτη φορά, στην πηλασία λίγο πιο πέρα κάποτε έγινε μια μεγάλη διαδήλωση, σ' εκείνον τον δρόμο κάποιος δολοφονήθηκε. Οι μνήμες που συνοδεύουν μια πόλη είναι τόσο προσωπικές όσο και συλλογικές και κάποτε όλη γίνεται ένα ή μπορεί να χάνονται από γενιά σε γενιά και να αντικαθίστανται από άλλες, άλλων ανθρώπων. Η πόλη αηλιάζει μαζί με τα κτίρια, τους ανθρώπους και τις αναμνήσεις τους.

Αυτή την πτυχή της πόλης θέλει να αγγίξει η έκθεση «Τόποι της μνήμης. Πεδία οραμάτων» που διοργανώνει το Κέντρο Σύγχρονης Τέχνης Θεσσαλονίκης, από την Παρασκευή, στην Αποθήκη Β1 στο Πιλάτι. Δεκαέξι έργα ζωγραφικής και χαρακτικής, φωτογραφίες, βίντεο, εγκαταστάσεις, αλλιό και νέα έργα που παρουσιάζονται πρώτη φορά αφηγούνται τις ζωντανές μνήμες στη Θεσσαλονίκη, την Κωνσταντινούπολη, την Αθήνα και το Βελιγράδι. Ανάμεσά τους οι φωτογραφίες του Πάρι Πετρίδη με τα κείμενα του Σάκη Σερέφα, που προέρχονται από το βιβλίο «Εδώ. Τόποι βίας στη Θεσσαλονίκη» (εκδόσεις Αγρα).

ΤΟ ΑΓΑΛΜΑ του Τρούμαν στην Αθήνα, που κρέμεται σε έναν γερανό, επέλεξε ο Στέφανος Τσιβόπουλος για να συμβολοποιήσει την πολιτική μνήμη μιας εποχής αντιαμερικανισμού. Οι Βλάνταν Γέρεμιτς και Ρένα Ραντ στην ψηφιακή τους εγκατάσταση ποζάρουν οι ίδιοι σε στάσεις αγαλμάτων και μνημειοποιούν σκηνές καθημερινής ζωής στο Βελιγράδι. Ένας άντρας που επιστρέφει στο σπίτι της μητέρας του λόγω ανέχειας, ένας μετανάστης που πουλάει το τελευταίο του πειρατικό CD. Η Νάνσυ Ατακαν, φωτογραφίζοντας επί 12 χρόνια τις αλληγές που υφίσταται η Κωνσταντινούπολη, εκτυπώνει τη μία φωτογραφία πάνω στην άλλη και δημιουργεί ένα παλίμψηστο των αλληγών.

«Ο χρόνος και η ανθρώπινη δράση αηλιάζουν την εικόνα των τόπων» σημειώνει η επιμελήτρια της έκθεσης Συραγό Τσιόρα. «Οι τόποι δεν έχουν πάντα ρεαλιστικές αναφορές. Μπορεί να είναι φανταστικές επινοήσεις, σκηνές οι οποίες δεν πρόλαβαν να καταγραφούν ή απορρίφθηκαν από τις μεγάλες αφηγήσεις, τόποι που προσελκύουν, αλλιό και α-

πωθούν τους διερχομένους». Η έκθεση θα διαρκέσει μέχρι τις 24 Φεβρουαρίου 2013. Πενήντα δύο φωτογραφίες με αντίστοιχα κείμενα που καταγράφουν σημεία της πόλης τα οποία έμειναν στην ιστορία για τα εγκλήματα που τελέστηκαν εκεί. Εγκλήματα πολιτικά ή πολεμικά, που στιγματίζουν τη συλλογική συνείδηση, αλλιό και ερωτικές αυτοκτονίες, φόννοι και τραγικά δυστυχήματα.

Εδώ, στην ακρόπολη της Θεσσαλονίκης, οι Ζηλωτές έσφαξαν τους Ηουχαστές την περίοδο 1342-1345. Ακριβώς έξω από τη Βυζαντινή Αγία Σοφία το 1913 δόθηκε φονική μάχη ανάμεσα σε Ελληνες και Βούλγαρους. Στην Ηρακλειδών 10 έγινε ερωτικό εγκλημα το 1930 και ο δράστης αυτοκτόνησε. Στην οδό Συγγρού 22 έπεσε νεκρός ο καπνεργάτης Τάσος Τούσης, στη γενική απεργία των εργατών τον Μάιο του 1936.

Ο Σάκης Σερέφας μεταφέρει την αφήγηση της μητέρας του εργάτη, Κατίνας: «Το πρωί ήπιαμε τον καφέ μαζί. Τον ρώτησα αν θέλει να του πηγαίσω κανένα αυγό με τυρί. Δεν ήθελε. Μου άφησε πενήντα δραχμές να πάρω χαλβά και καφέ.

Με χάιδεψε στην πλάτη και με αποχαιρέτησε, όπως το συνήθιζε, λέγοντας "γεια σου, μάνα λεβέντισσα"». Δίπλα από τη πλεωφόρο Γεωργικής Σχολής ο Παγκρατίδης ή αλλιώς «δράκος του Σέιχ Σου» το 1959 φέρεται ότι διέπραξε ένα από τα εγκλήματά του. Στη συμβολή των οδών Σπανδωνή, Βενιζέλου και Ερμού παρακρατικοί δολοφόνησαν τον Λαμπράκη. Μηροστά από το Μακεδονία Παλλής το 1963 μια μητέρα έριξε το παιδί της, μόλις ενός έτους.

Στη γωνία όπου δολοφονήθηκε ο Τούσης και κατόπιν ο Ρίτσος εμπνεύστηκε τον «Επιτάφιο», σήμερα υπάρχουν μόνο γκράφιτι και μαγαζιά γυναικείας μόδας.

Στην Πηλασία Ελευθερίας, όπου βασανίστηκαν οι Εβραίοι της πόλης, σήμερα λειτουργεί πάρκινγκ. Αλλιό, όπως σημειώνει ο ιστορικός Μαρκ Μαζάουερ υπογράφοντας την εισαγωγή του βιβλίου, «οι ιστορίες των επονειδιστών ή άσημων νεκρών –δολοφονημένοι ταξιτζήδες, τσακωμένα ζευγάρια, ναρκομανείς, ηγέτες του υποκόσμου– κυλούν παράλληλα με τις άλλες και παρέχουν την πρώτη ύλη της βαθιάς κοινωνικής ιστορίας σε μια πόλη που προσέλκυε πάντα τους απογοητευμένους, τους περιθωριακούς και τους αδικημένους, σε ποσότητα δυσανάλογη με το μέγεθός της».

Ο Στέφανος Τσιβόπουλος διάλεξε το άγαλμα του Τρούμαν στην Αθήνα που κρέμεται σε έναν γερανό για να συμβολοποιήσει την πολιτική μνήμη μιας εποχής αντιαμερικανισμού.